

LIBRIS

We know
books

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Șenchea, Corneliu

Regele peregrin sau Legenda lupului rătăcitor / Corneliu
Șenchea ; postf. de Corneliu Șenchea. - București : Eikon, 2025
ISBN 978-606-49-1511-5
821.135.1

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Corneliu Șenchea

Regele peregrin
sau
Legenda lupului rătăcitor

Postfață de
Corneliu Șenchea

roman istoric

E I K O N

București, 2025

spectaculoase de situație, cu înfrângeri și victorii egale ca număr, cu schimbări atât de dese de reședință, cu o Curte itinerantă (pendulând între Buda, Oradea și Lipova), cu tenacitatea lui de a lupta pentru o cauză socotită de cei mai mulți pierdută și de a asigura continuitatea statală a unui regat condamnat. În plus, istoria românească nu este absentă din țesătura intrigii. Domnitori ca Neagoe Basarab al Țării Românești sau Petru Rareș al Moldovei i-au fost aliați, în timp ce nobilimea românească din Transilvania s-a declarat de partea lui în conflictul cu Ferdinand de Habsburg, așa cum subliniază și marele istoric Nicolae Iorga în lucrarea sa *Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria*. Poate că la mijloc vor fi stat și interese comune (umbra amenințătoare a Porții Otomane, a cărei suzeranitate se vedeau obligați s-o accepte cu toții deopotrivă). Dar nu este exclusă o solidaritate de gând și faptă, solidaritatea unor principii uniți de același destin, de aceleași amenințări și interese. Romanul meu se dorește a fi în plus un punct de întâlnire al națiunilor și destinelor politice europene. Nu doar maghiarii, românii, sârbii, germanii și austriecii sunt prezenți aici, dar și italienii, francezii și spaniolii. Lupta pentru tronul Ungariei a adus într-adevăr față în față marile puteri ale continentului, angajate într-o luptă pentru hegemonie care, iată, nu avea ca miză doar Mediterana și spațiul italian.

București martie 2012

Cuprins

Capitolul I	
<i>O vizită neașteptată</i>	5
Capitolul II	
<i>Lagărul lui Zápolya</i>	35
Capitolul III	
<i>De la Tokay... la Cracovia</i>	67
Capitolul IV	
<i>Aliat sau adversar?</i>	103
Capitolul V	
<i>„Aut Rex, aut nihil!”</i>	143
Capitolul VI	
<i>Rivala franceză și rivalul venețian</i>	177
Capitolul VII	
<i>Capcane în stil... italian</i>	219
Capitolul VIII	
<i>Din nou acasă</i>	265
Capitolul IX	
<i>De la pacea de la Oradea... la nunta de la Buda</i>	291
Capitolul X	
<i>Regăsirea Beatricei</i>	317
<i>Postfața autorului</i>	333

Capitolul I

O vizită neașteptată

O dată cu primul deceniu al secolului al XVI-lea, zilele de aur ale Sfântului și Apostolicului Regat al Ungariei stăteau să apună pentru totdeauna. La finele secolului trecut, anii măcinaseră domnia marelui rege Matia Corvin, al cărui fiu nevolnic și nelegitim, Ioan, nu fusese în stare să păstreze moștenirea paternă. Îngropase orice vis dinastic al tatălui său, plecându-și genunchii în fața alesului baronilor regatului, Jagiełlonul Wladyslaw al II-lea, fratele regelui Poloniei, și mulțumindu-se cu titlul de duce al Slavoniei, cu treizeci de domenii maghiare și cu doar câteva ducate în Silezia. Nu fără a încerca timid să reziste pe dealul Csont grosului armatei baronilor, în fruntea pușinelor trupe rămase fidele (mai mult amintirii tatălui, decât drepturilor îndoielnice, prin naștere, ale fiului).

Noul rege, deși străin, nu reprezenta o premieră în istoria gloriosului dar urgentului regat al Sfântului Ștefan. Suverani străini se mai perindaseră pe tronul de la Buda, după stingerea dinastiei arpadiene. Wladyslaw mulțumea pretențiile nobilimii maghiare prin firea sa docilă, motiv pentru care mai târziu i s-a adăugat cognomenul sau epitetul „Dobře”, ceea ce înseamnă „în

ordine” sau „în regulă”. Pentru că noul rege, o marionetă în mâinile magnaților sau ale baronilor, aproba fără rezerve orice propunere sau hotărâre venită din partea acestora.

În 1514, Ungaria și voievodatul Transilvaniei fuseseră răvășite de ridicarea șerbilor sub conducerea micului cavaler secui György Dózsa. Papa medicu Leon al X-lea proiectase o nouă cruciadă, promițându-le șerbilor eliberarea de lanțurile infamante ale iobăgiei, în schimbul participării lor sub steagurile sale, ca oșteni ai lui Christos. Puterea Semilunii amenința constant regatul Ungariei, chiar dacă, în urmă cu mai bine de cincizeci de ani, trupele sultanului otoman Mehmet al II-lea se împotmoliseră în fața cetății sârbești Belgrad (care le aparținea regilor maghiari din secolul al XIV-lea), apărată de Ioan Huniade. Deși Belgradul, considerat cheia Europei Centrale, rezista în fața ambițiilor padișahilor, teama potrivit căreia căderea acestuia le-ar fi deschis turcilor drumul spre inima regatului continua să tulbure somnul regelui Jagiellon al Ungariei. Așa se face că, într-o zi a anului 1514, în cetatea regilor maghiari de la Buda, țăranii se adunaseră, mânați de promisiunile papei Leon. Acolo primiseră platoșe, coifuri și felurite arme, lăsându-se drapați cu mantiile cruciate. În felul acesta, domeniile feudale rămaseră nelucrate. Inițiativa neinspirată a nobilimii din Ardeal și a celei din Ungaria, de a obliga *manu militari*, sub jugul mercenarilor, familiile iobagilor să înlocuiască forța de muncă astfel pierdută, a declanșat

războiul. Da, spunem războiul, pentru că șerbii nu mai luptau acum fiecare cu ce apuca. Erau „cruciați” și mânuiau arme de cavaleri. Ungaria și Transilvania fuseseră pustiite. Nobili și prelați și-au aflat atunci o moarte cruntă, încercând să stăvilească iureșul ceteilor conduse de Dózsa, fratele său Gergely și preotul Lőrinc Mészáros. La Cenad, „cruciații” obținuseră o mare victorie în fața palatinului Ungariei, care deținea și funcția de span al Timișoarei, István Báthory, și a episcopului Miklós Csáki. Acolo unde aceștia dăduseră greș, reuși tânărul voievod al Transilvaniei și comite de Zips, János Zápolya. Încercuit la Timișoara, Dózsa a fost învins și luat prizonier.

Nobilii, în frunte cu marchizul Georg de Hohenzollern-Brandenburg, ale cărui domenii fuseseră de asemenea devastate de iureșul „cruciaților”, îi rezervară viteazului căpitan, ridicat „rege” de către răsculați, un supliciu crunt și infamant: un tron de oțel, o coroană și un sceptru din același aliaj, toate înroșite în foc. Pentru a-i lecui pe toți cei care vor urma calea lui de pofta de a domni. „Viermii pământului” își aleseră un rege peste regele de drept divin Wladyslaw al Ungariei, care îi dăruise, cu mâna lui, lui Dózsa, un lanț de aur, cu prilejul investirii acestuia în rang de cavaler. Supliciu se dorea și o pedepsire a ingratitudinii de care dăduse dovadă viteazul secui.

Tânărul Zápolya (număra în 1514 doar 27 de ani) se născuse în castelul de la Zips (Szepes sau Spiš), situat în Ungaria Superioară (astăzi în Slovacia). Moștenindu-l,

după moartea părinților săi, devenise unul dintre cei mai bogați magnați ai Ungariei. Nu mai era un secret pentru nimeni aspirația sa la demnitatea de palatin sau locotenent regal, iar victoria împotriva lui Dózsa îi putea aduce pe tavă această funcție.

Din nefericire, Zápolya dovedise un caracter slab în fața nemeșilor dornici de răzbunare. Deși din fire nu era crud, el a fost obligat să se plece în fața exceselor de cruzime ale sângeroșilor nobili, în ciuda asigurărilor date lui Dózsa, înainte ca rebelul să se predea, în privința unei morți rapide și onorabile, potrivite cu rangul său. Ceea ce îl nemulțumea era faptul că trebuia să capituleze în fața vechiului său rival în dragoste, marchizul de Hohenzollern-Brandenburg. O iubise cândva pe frumoasa văduvă a lui Ioan Corvin, Beatrice de Frangipani, și nădărduse să obțină mâna ei, cu ajutorul fratelui acesteia, Christofor de Frangipani. Să aspiri la mâna unei prințese, a noiei unui suveran? Pentru oricine, această pasiune ar fi trecut drept o nebunie. Nu și pentru Zápolya. Ambiția lui János se sprijinea pe argumente legitime, palpabile am putea spune. Blazonul familiei sale, *lupul ridicat pe o colină urlând la semilună*, figura săpat, alături de cel al Corvinilor (vulturul cu inel în cioc), pe piatra funerară a lui Iancu de Hunedoara, tatăl lui Matia Corvin, de la Alba Iulia. Și același blazon, tot alăturat celui al Corvinilor, se putea vedea în mănăstirea dominicană de la Buda, ca și în palatul de vară al regelui Matia Corvin de la Visegrád. De ce oare? Tatăl voievodului Transilvaniei, István

Zápolya, fusese cel dintâi dintre sfetnicii prea-iubiți ai răposatului rege Matia!

Dar regele Jagiellon și-a vârât coada și, împotriva voinței ei, tânăra Beatrice a fost măritată cu marchizul Georg. Odată cu mâna ei, bunurile Corvinilor trecură în patrimoniul familiei de Hohenzollern.

Neamul Frangipani avea vechi și puternice rădăcini italiene. Poate în amintirea acestei nobile obârșii, care își trăgea seva din spița vechilor romani, Bernardin Frangipani, unul dintre curtenii de vază ai regelui Matia Corvin, își botezase fiica Beatrice și fiul Cristoforo (devenit Christoph sau Christofor). Poate din același motiv preferase forma „Frangipani” în loc de „Frangepán” sau „Frankopán”, chiar dacă atât în popor cât și în mediile aulice, ultimele două variante circulau mai ușor decât prima. Matia Corvinul se însoțise cu o italiancă, prințesa Beatrice de Aragon (ce-i drept, cu rădăcini spaniole). Era firesc ca și tânărul Ioan Corvin, în calitate de aspirant la Coroana Sfântului Ștefan, să urmeze moda lansată de tatăl său. După moartea lui, aspirația aceasta trecu la familia Zápolya. Nici nu se putea altfel. Capul acestei familii, comitele István, avea doi fii, pe mezinul György și pe mai vârstnicul János. Unuia tot trebuia să-i fie hărăzită această coroană, care trecea dintr-o mână în alta (sau de pe un cap pe altul) asemenea unui simplu obiect de târguială, unei mărfi sau unui trofeu care părea că își pierduse aura de sfințenie și de regalitate.

Firesc ar fi fost să fie răvnită de primul născut. Dar János moștenise deja titlul de comite de Zips. Se

cuvenea să-i lase și fratelui său o parte de noroc. Însă György, în ciuda curajului și a vitejiei sale neîndoelnice, nu dovedise o fire ambițioasă. Râvna lui nu stătea în cucerirea unui tron. Nu! El era destinat să fie mai degrabă un cavaler, un vasal supus Coroanei... și atât. Menirea lui era aceea de a sluji, nu de a stăpâni sau porunci. Fratele său mai mare, dimpotrivă, dovedise o precocitate a calităților de lider care îl încurajase pe tatăl său să-și pună în el speranțele năruite de mezin. Egal fratelui său în forță fizică și curaj, János nu se mulțumise să poarte blazonul familiei sale pe scut sau armură în turnirurile de la Buda! Visa ca într-o zi să îl poată pune pe tronul Ungariei!

Ambiția aceasta se potrivise nespus de bine cu preferințele inimii. La Curtea maghiară, tânărul János o văzuse deseori pe Beatrice și, fără a ști dinainte ce poziție importantă deținea femeia, ca moștenitoare a mult-râvnitei averi a Corvinilor, ochii, gândul și inima tânărului comite de Zips se îndreptaseră spre ea. Din nefericire pentru ei, marchizul Georg fusese mai rapid, sau avusese avantajul înrudirii cu un susținător mai puternic. Era doar nepotul de soră al regelui Wladyslaw al II-lea Jagiello, regele poreclit *Dobře-Dobře*.

Se pare însă că Beatrice nu-și uitase vechiul adorator, motiv de certuri interminabile între cei doi soți, sfârșite cu... uciderea în bătaie a nevestei de către soțul gelos. Crima, petrecută în castelul Corvinilor, de la Hunedoara, care îi revenise, împreună cu domeniul aferent, marchizului, îl indignase în asemenea măsură

pe Zápolya, încât acesta făcu un jurământ solemn de răzbunare, pe spada sa, împotriva lui Brandenburg. În fața regelui Ungariei, invocase dreptul de a se supune, împreună cu ucigașul, unei ordalii sau, cum se spune, unui duel judiciar. Un duel arbitrat de rege, în care ambii combatanți urmau a se bizui pe *Judecata lui Dumnezeu*. Marchizul Georg nu înceta să se dezvinovățească, în timp ce Zápolya invoca în sprijinul acuzației sale mărturia câtorva șerbi care auziseră în repetate rânduri țipetele deznădăjduite ale bieteii femei, sub loviturile de palmă și de cravașă ale gelosului soț. Marchizul Georg nu era un om fricos. Nu s-ar fi temut să încrucișeze spada cu Zápolya, și regele se arătă gata să soluționeze astfel diferendul... când... năvala „cruci-aților” lui Dózsa anulă această hotărâre.

Sub amenințarea cu pedeapsa exilului (sau chiar mai rău), cei doi rivali au fost obligați să renunțe (temporar) la dorința de a-și lua reciproc sânge, unindu-și forțele pentru salvarea regatului. Campania de pacificare a fost, pentru cei doi, mai mult decât o luptă pentru mântuirea Coroanei Sfântului Ștefan, o cursă pentru câștigarea favorurilor regale. Zápolya nu a pregetat să-l acuze pe marchiz de neglijență în aprovizionarea și apărarea cetăților căzute ulterior în mâinile rebelilor... mergând până la acuzația capitală de trădare.

Atunci când, după prinderea lui Dózsa, la Timișoara, Zápolya se opuse supliciiului aplicat rebelului, optând pentru judecarea acestuia de către rege (în a cărui clemență spera), sau, cel puțin, pentru o moarte mai

ușoară, marchizul îi întoarse rivalului său acuzațiile de trădare. În cele din urmă, Zápolya s-a văzut „prizonierul” dorinței unanime a nobilimii însetate de sânge. Nu-i rămase decât să aprobe supliciul, și se retrase dezgustat în cetatea sa de la Alba Iulia, sediul voievodal, prin urmare cât mai departe de Timișoara, locul unde se petreceau atrocitățile pomenite mai sus. Marchizul câștigase prima partidă. Regele îl copleși cu favoruri pentru zelul său criminal, și-i interzise lui Zápolya să mai deschidă subiectul duelului judiciar. Politica învinsese acolo unde vitejia și dreptatea cavalierească bătuseră în retragere. Gustul acestei politici îl încercase și Zápolya... odată cu trecerea anilor. Era conștient de faptul că, atunci când va îmbătrâni și puterea brațului îl va lăsa, această putere va trebui înlocuită cu una nouă, cea a minții, a rațiunii (de stat) și a calculului politic. Viclenia nu-i era străină. Știa că, în labirintul atât de complicat al vieții de curte (în special) și al politicii europene (în general), nu s-ar fi putut descurca fără relații de familie solide. Tatăl său, István Zápolya, înainte de a se săvârși din viață, mai avusese timp să-i croiască surorii lui János, Barbara, o căsătorie avantajoasă... cu principele Sigismund al Poloniei. Dar bucuria părintelui nu a ținut mult. El se stinse în anul de grație 1499, fiind cruțat de durerea pierderii fiicei sale, care îl urmă curând în mormânt. Se părea că destinul începea să se înverșuneze împotriva casei Zápolya. O dată ajuns rege, Sigismund I rămase văduv, umbrind cu doliul său fericirea familiei lui János.

János Zápolya, îndurerat de moartea prematură a surorii sale, găsisese o consolare în prietenia sinceră și declarată a regalului său cumnat, cu atât mai mult cu cât însăși mama voievodului ardelean, Jadwiga, fusese o poloneză, fiica ducelui de Cieszyn din neamul Piaștilor.

Pe originea poloneză a regelui Ungariei se sprijinise în același efort de a face dreptate familiei Frangipani, pedepsind moartea cruntă a Beatricei. Fusese crud înșelat în speranțele sale. Nici succesorul lui Wladyslaw al II-lea, tânărul Ludovic al II-lea (Lajos), nu se arătă prea interesat de ideea de justiție care îl preocupa atâta pe voievodul ardelean. Căsătoria proaspătului rege cu Maria de Habsburg, sora împăratului romano-german Carol Quintul și a arhiducelui Ferdinand, învenină relațiile dintre suveran și vasalul său ardelean. Familia Zápolya fusese o adversară declarată a Habsburgilor, în care vedea o adevărată pasăre de pradă, un uliu gata să-și întindă aripile asupra Europei Centrale, apoi asupra lumii, umbrind cu ambițiile ei hegemonice fericirea altor popoare sau dinastii. István Zápolya fusese inspiratorul campaniei lui Matia Corvin împotriva Vienei, apoi, după fuga împăratului Frederic al III-lea și cucerirea capitalei imperiale, deținuse funcția de guvernator al orașului imperial în numele regelui său. Fiul său rămase credincios acestei orientări. Dar, neavând destul curaj, încât să joace pe lângă Ludovic al II-lea rolul jucat de tatăl său pe lângă Matia Corvin, lăsă să-i scape acest prilej și îi cedă locul rivalului său, marchizul de Brandenburg, tutorele regelui în perioada de minorat.